

ll. TESSELLA id. i el ll. TAXILLUS 'espècie de dau o petit cub'. □ 1.ª doc.: B) *teyell* i *texel* 1283 (i 1235-1300) A) *teggell* o *tagell*, 1382.

En aquesta qüestió ens podem atènyer bastant als ben orientats articles d'*AlcM*, amb les necessàries complecions i rectificacions. La confusió entre els dos parònims hi va ser, i cal rectificar la suposició d'errors de còpia que es veu obligat a fer *AlcM* per negar-la: car aquesta repetició ja ens privaria de creure-hi i n'hi ha encara més proves. De tota manera els dos articles són excel·lents; i, sense entrar gaire en les encertades precisions sobre els objectes, ni rependte'n gran part de la documentació per a aquestes porcions, cal remetre-hi des d'ara.

B) «Item, 6 *teyels* d'aur, a se<n>yal d'àguila, fets a obra de Seyn Salamó» (Soldevila, *Pere II*, vol. III, 474), o sigui SIGNUM SALOMONIS el símbol de Salomó. No és de creure que aquí hi hagi cap errada de còpia, sinó la grafia y per ġ, llavors tan corrent. «Duos *teixels* cum 4 robis unius equacitatis» a. 1283 (*InuLC*, s. v. *robí*).

«Ordonà lo Sr. Rey [de Mall.] que neguna dona --- de Rosseyló --- no gaus portar en manteyl afibla<l>ls d'aur ni d'argent, ni *taixels* ni cadenes d'aur, ni encara d'argent, qui pesen oltre 12 onses, --- e que en los *taxels* no haja perles ni péres precioses ni ermauts, que costassen més que si eren d'argent --- exseptatz los botons e-ls *taxels* e-ls affer<r>adors, que pugén ésser daurats» a. 1306 (*RLR* VII, 54). En les ordenances de Corts de Bna., segons els Usatges, que semblen renovament fet c. 1300 d'unes de 1235: «Ordenam que --- negun sotzmès nostre no porten vestidures troçades, ne --- ne seda --- ne altra cosa sobreposada, ne porten aur ne argent ne perles, en afiblaylls, en *texels*, ne en neguna orla, en vestedures ne en brial ne ---» (*AIEC* I, 272, § 21); «duos flores auri qui fuerunt de corona, de quibus fuit factum quoddam *taxell* ad opus dicte infantisse» a. 1313 (Finke, *Acta Arag.* III, 241).

«Fon posat --- dejús lo dit cimbori o capell' ardent un sobrecel de bocaran negra an un senyal gran de la dita senyoria --- e 4 senyals de la Ciutat --- e quesquí dels dits 5 senyals estava al mig de un bell *taxell* obrat de fulla d'or de Luca» c. l'a. 1500 (PJComes, *Li. de coses assenyaldes*, 84). De la llargada que exigeix l'haver-hi 5 senyals al mig, del pes de 12 unces d'un altre, i d'altres detalls es dedueix que almenys en part de la història de la cosa, era un objecte més allargat i considerable que el petit dau o cubet expressat pel ll. TAXILLUS, altra conseqüència segurament de la influència mútua entre A) i B). Vegeu encara altres quatre documents del S. xv i un de 1313 en *AlcM*.

A) De tota manera els objectes designats per A) [Lab. 1840, *tagell*] eren en conjunt ben diferents: llares o biguetes llargues i d'ús constructori. «Neguna persona portant lenya, palla, plexels, *tagells*, bigues, cabirons ---» Solsona, 1434; «Dins l'alberc lo qual fa obrar --- hi fou trobat una sort de guix --- e molta altra fusta, entre posts, *tagell* e bigues e cabirons»,

inv. Vic 1492 (*DAG.*); «en obrar bigues, *tagells* e altra fusta necessària en un traganat del palau» a. 1405 (Rubí, *Docs. Cult.* II, 376); i altres tres de semblants del S. xv, més un de 1382, en *AlcM*. Segueix trobant-se en els segles baixos; l'article d'OPou n'aclearix bé el sentit: «llistonets: assula; *tagells* de roure: scandulae robusteeae» (*TbPu.*, 152). «Que dels [sic] *tagells* de sevina no pugan excedir de 15 sous per cent, so pena de 10 lli., y los *tagells* perduts --- y los escarrasons de sevina, 15 sous la dotsena, so pena de 5 lli.», doc. civissenc de 1655 (*BSAL* v, 185a). Podien ser, doncs, de mates poc considerables com la savina, segurament no gaire grossos, si bé la major part serien d'arbres més poderosos, com el roure (*robusteeae*).

Les descripcions locals ho aclareixen més: Alt Maestrat: «*tigell*: c/u. de les taules o ascles que hom posa, de cabiró a cabiró, per tal de cobrir un edifici: sobre les *tigells* descansen les teules» (CSalvador, *Voc. de Benassal, Misc. Fabra*, 261b).

En particular fa, com ja hem vist, un paper ben important en la construcció eivissenca: «*tagell*: ripia» (Pérez Cabrero), allà el descriu el corresponsal de l'I. E. C., en *BDC* xx, 111, amb la forma *teixell*, que no hi ha raó per considerar errada per *teggell*, com suposa *AlcM*, puix que això venia de bons observadors locals i no pas de Griera, i és un altre testimoni de la confusió formal entre els dos mots. És clar que això no vol dir que per tot Eivissa es faci aquesta igualació fonètica, car així ens ho descriu allà un altre bon observador: «la casa pagesa --- damunt les parets de pedra, ben gruixudes, a diferent altura per a cada cambra, hi ha els sostres, gairebé plans; damunt l'embigat de pi o savina i el *teggell*, es posa una espessa capa d'alga i, a l'exterior, d'argila», Villangómez (*Lli. d'Eivissa*, 63).

Un altra zona on aquesta cosa fa gran paper és l'Alt Pallars-Ribag. Alcover-Moll observen al Pont de Suert «lo sistema de teulats de vergada i de *tiixells* que hi ha per aquí» (*BDLC* XII, 179), on tenim la pronúncia apitxada de ġ com a ċ que és normal ja en aquesta part de Ribagorça; en canvi en el Pallars hem d'esperar que GE es torni ġe. De més a més, allà ja no és sols el «teulat» o empostissat que forma el sòl d'un pis sinó el pis mateix, tal com passa amb *trebol*, que en gran part designa el pis i no el seu sòl, o bé *tronat* que també reuneix els dos sentits.

Per això, a l'alta vall de Cardós, Fritz Krüger trobà *tiyġl* per 'graner, pallissa' («futterboden» en el poble de Lladorre (*Hochpyrenäen* A, I, 132); i, a la Vall d'Aneu, més reduït, «*tiell*: almacén para el forraje, encima de la cuadra» (C. Pol, *Aneu*, 27): la mateixa cosa que al Pont de Suert, sinó que aquí s'ha passat de *tigells* a *tigell* col·lectiu.⁴ En fi el mot continua encara bon tros en domini castellà, si bé allà amb espesseïment de ġie com ġie (tal com *neguilla* NIGELLA o *maguilla* MAJELLA): alab. *teguillo* «pieza de madera de sierra, especie de listón, que sirve para la construcción de cielos rasos», «*tiguillo*: asser» c. 1400, en el gloss. arag. de Palacio, «andal. *tiguillo*» id. (AlcVençeslada), i potser Sogorb *tejillo* 'esquellins' (*DECH*